

trinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confisi, aliquid agimus, semper prudenter agimus.“

Quae theses, ut dixi, verum probabilismum nullatenus petunt. At negari nequit, ex eo tempore probabilismum plures nactum esse adversarios. Imprimis autem Jansenismi asseclae et fautores in eum insurrexerunt eo fine, ut Jesuitas, qui longe maxima ex parte semper probabilismum docuerant — etsi aliorum ordinum socii in eo defendendo non segniores fuerint — laxitatis accusarent atque calumniis opprimerent.

Verum etiam alii putaverunt, sibi ab illa probabilismi regula eousque communissima, recedendum esse. Ita refert Simar *Moralth.* § 46, ordinem Theatinorum in capitulo generali anno 1598 jam suis injunxisse, ut probabiliorismum defenderent; et teste Billuart idem injunctum est ordini Praedicatorum in gen. capitulo anno 1656; atque etiam ex aliis religiosis familiis et ex saeculari clero non paucos fuisse constat, qui ad probabiliorismum declinarent, ut ex Societate Jesu: Thyrsus Gonzalez, Antoine, Elizalde, Camargo.

Nihilominus, si confers catalogum scriptorum operi S. Alphonsi praefixum, primo intuitu patet, semper longe majorem partem theologorum mansisse ex partibus probabilismi, etsi aliqui, etiam ante S. Alphonsum, principia sua ita enuntiare maluerint, ut aequiprobabilismum potius defendere viderentur, ut Euseb. *Amort. th. mor. tr. de conscientia* § 49 q. 9, Anton. Mayr S. J. *de act. hum. disp.* 2 q. 3 art. 6—22 (v. E. Müller § 81 Regula V), Ressler S. J. *Norma recti disp.* 3 n. 1123.

Imo praecedente saeculo S. Alphonsus, etsi in rigidiore schola edoctus, singulari sua prudentia et sanctissimo zelo majoris Dei gloriae et animarum salutis brevi perspexit, ad benigniores sententias redeundum esse. Quas ut in usum iterum induceret, strenuissime laboravit, neque sine speciali Dei providentia, ut Pius IX. in Constitutione, qua sanctum virum Doctorem Ecclesiae proclamavit, aperte dicit, id factum est: quo videlicet erroris tenebrae et lubricae viae tum nimiae levitatis tum periculosae severitatis evitarentur. Sibi autem S. Doctor ipse non minus continuas vexationes atque laxitatis incriminationem conciliavit, quam tot Societatis Jesu scriptores, quos praecipue in singulis quaestionibus secutus est. Verum de hac re hactenus. Quid nostra aetate plerique sentiant, supersedeo recensere.

Articulus II.

Probabilismus exponitur, et probatur ejus veritas.

§ 1.

Notiones praeviae et status quaestionis.

79 Opinio probabilis seu probabile illud dicitur, quod gravi nititur ratione, seu quod homini prudenti probatur, eumque ad assensum movet vel ei assensum suadet, quamquam remanente formidine de veritate oppositi. Ipso igitur conceptu, quod probabile est, excludit certitudinem, admittit possibilitatem, imo timorem quandam errandi plus minusve fundatum. At, ut postea de probabilismi honestate tractantes

ostendemus, hoc errandi periculum unice speculativum judicium respicit, practicum judicium nullo modo.

Distinguitur:

1. Probabilitas *juris et facti* prorsus eadem ratione, sicut antea (v. de conscientia art. II) dictum est de *ignorantia* juris et facti. Quamquam Bouquillon l. c. n. 312 alio modo hanc distinctionem explicat, eamque cum practica (juris) et speculativa (facti) convertit; a communi et magis obvio sensu non duxi recedendum esse.

2. Probabilitas *speculativa* et *practica*: quae distinctio non uno semper sensu intelligitur. Sc. a) si opinio, quae dicitur probabilis, versatur circa res speculativas, praxim proxime saltem non spectantes, *speculativa* vocatur probabilitas; si aliter, est *practica*; attamen melius dicitur probabilitas *de re speculativa*, et *de re practica*. b) Pressius circa ipsas res practicas dicitur opinio *speculative tantum* probabilis, si judicium illud actionem considerat abstracte et in se, non attentis illis circumstantiis concretis, quae ei communiter adjunctae sunt; *practice* probabilis aut improbabilis, si judicium fertur de actione, de qua quaeritur, cum omnibus iis circumstantiis, quae eam in concreto et secundum hominum naturam, uti de facto est, comitantur. Quibus fieri potest, ut aliqua opinio, quae certam quandam actionem a gravi peccato immunem declarat, speculative quidem probabilis vocetur, practice autem et simpliciter improbabilis.

3. Probabilitas *interna* et *externa*, prout judicium fertur secundum rationes, quae ex ipsius rei consideratione petuntur, aut secundum auctoritatem aliorum, qui in ea re docti atque versati sunt.

4. Probabilitas *absoluta* et *relativa*, seu opinio absolute probabilis, et relative probabilis, prout illa opinio sine comparatione cum opposita opinione rationibus gravibus et persuasibilibus niti dicitur, aut judicium de ea in comparatione illius oppositae opinionis fertur. Alterum si fit, opinio aliqua potest esse: aequae probabilis, minus probabilis, probabilior, relative probabilissima, relative parum probabilis.

5. Distinguunt etiam opinionem dubio probabilem, tenuiter probabilem: quae si accipiatur pro distinctione, qua probabilia inter se distinguantur, re ipsa contradictoria continet. Qui enim dicit *tenuiter probabile*, sine dubio significare vult, rationes assensum suadentes esse leves tantum: at qui fieri potest, ut ratio levis viro prudenti vere probetur atque assensum suadeat, denique sententiam reddat probabilem?

80 **Explicatio ad 3. addenda.** Probabilitas externa per se supponit internam. At rationes, quibus nitatur judicium de probabilitate, necesse non est cuilibet esse perspectas. Illi autem viri docti, ex quorum auctoritate opinio quaedam pro probabili enuntiatur, certe propter internam aliquam rationem opinionem illam sustinent: nisi forte in aliqua quaestione solvenda tota controversia auctoritate Ecclesiae finitur; quod si fit, majore etiam securitate, quam quae ex rationum internarum pondere oritur, sententiae illi adhaereamus oportet.

Auctoritas igitur virorum, qui in theologia morali versati sunt, atque probati ingenii et integritatis, veram probabilitatem constituit, siquidem in rebus doctrinae non quilibet proprio studio omnem rei veritatem investigare potest.

Neque tamen eodem modo cuilibet auctoritate sive ratione externa, nisi sit Ecclesiae auctoritas, niti licet. Etenim homo rudis facilius auctoritatem pro ratione sibi sufficienti habere potest, quam homo eruditus. Prior auctoritate unius viri, quem instructum esse merito putat, duci plerumque secure potest; alter non item. Verum etiam hic, quum non in omnibus ipse rationes perpendere possit, imo etsi potuerit, tamen non id sibi assumere debeat, ut se prae ceteris melius omnes rationes discussisse statuat: ex auctoritate plurimorum virorum probatorum, qui certam aliquam sententiam defendunt, eam pro probabili habere potest, nisi forte aut ipse illorum rationes dissolvit falsasque esse plane perspexit, aut Ecclesiae magisterium contrariam sententiam statuit.

Multi sic regulam aliquam constituunt: Id quod a 5 vel 6 auctoribus gravibus et classicis docetur, jure pro probabili sententia *per se* haberi potest. (Quod sane sic intellige, ut non postea contraria sententia evaserit certa.) Auctorem vero inter probatos et classicos numerari, aut communi aestimatione, aut judicio Ecclesiae constabit, aut signis etiam quibusdam erui poterit.

81 Signa quaedam *negativa* Lacroix l. 1. n. 160 enumerat, vid. nihil debere contra alicujus scriptoris doctrinam afferri posse, quod sit quodammodo juridica quaedam contra eum exceptio: 1. ne opiniones, etsi aliquas tantum, sustinuerit, quae sint contra principia alioquin certa, adeoque aperte falsae; 2. ne levi et sophistico argumentandi genere utatur; 3. ne plura improbabilia et a ceteris theologis reprobata docuerit (sc. ejusmodi, quarum rationes futes et falsas esse, alii scriptores demonstraverint); 4. ne sit merus aliorum sententiarum collector, qui studium eas examinandi sibi non assumpserit.

Sic re vera aliquando accidit, ut multorum auctoritas re ipsa ad unius alteriusve scriptoris auctoritatem reducat. Si enim unum aliquem scriptorem reliqui absque examine secuti sunt, nec novas attulerunt rationes, sed solam illius auctoritatem sibi accipere contenti fuerunt, non possunt omnes illi ut distincti illius sententiae auctores invocari. Quod notari debet, ne temere externa probabilitas fingatur. Cf. Navarr. et post eum Ant. Mayr *theol.* t. IV n. 300.

Contra aliquando fieri potest, ut unus etiam scriptor summae et probatae doctrinae aliquam sententiam probabilem faciat, etsi contra communem doctrinam sententiam suam statuit, nimirum si rationes affert, quas alii non consideraverunt vel satis non solverunt, ipse autem aliorum rationes infirmas esse satis ostendit, quod ne levius admittatur, attende thesin 27 ab Alex. VII. confixam, quam supra retuli n. 78.

His praenotatis

82 **Dico:** In omnibus rebus dubiis iisque solis, in quibus controversia ad quaestionem de licito et illicito proxime deducta est, sequi licet opinionem vere probabilem, quae actionem omissionemve licitam esse docet, etsi contraria opinio, quae illicita putatur, sit etiam probabilis, vel etiam probabilior.

Nota ad statum quaestionis:

1. Dicitur „in omnibus rebus dubiis etc.“, ut indicetur, sive spectent ad legem naturalem, sive ad positivam divinam, sive ad humanam, id nihil differre quoad usum probabilismi, nisi forte in lege humana facilius *probabilis* ratio dubitandi admitti potest, quam in lege divina et naturali.

2. Dicitur: „in solis etc.“, quo excludatur usus probabilium opinionum, quae non proxime de actionum licitate et illicite, sed de earum valore versantur. Nam si de valore actus agitur, fieri potest, ut vere probabilis sit opinio affirmans, haec et haec non tangere valorem, attamen non obstante hac probabilitate, vere impium vel injustum sit ea negligere, quae propter oppositas rationes fortasse ad valorem pertineant. Si enim effectus, qui valida tantum actione obtineri potest, *certe* producendus est, nemo non videt, actione probabiliter tantum valida periculum induci atque injuriam ei inferri, qui certum effectum jure expectet, nisi forte, quando in potestate agentis non est, certiore effectum procurare, melius actione dubie valida, quam nulla, proximi necessitati consulitur.

Quae igitur a compluribus scriptoribus tamquam *exceptiones* a probabilismi licitate statuuntur, vere exceptiones non sunt, multo minus defectio a regula probabilismi, sed solum *veri sensus* probabilismi *declaratio*. Qui enim v. g. ex eo, quod non constet de nullitate baptismi in aqua rosacea collati, inferre velit, *licere* sic baptizare, potius se defecisse a logices regulis demonstrat, quam probabilista, qui hanc consecutionem negat, deficiat a suo axioma. Antequam enim de probabilismo ejusve usu sermo esse potest, quaestiones controversae ad statum illum deduci debent, ut de lege praecipiente vel vetante proxime judicetur. Quod saepe non fit, nisi *prae*viae aliae quaestiones solutae sunt.

Igitur: 1. Quando agitur de adhibendis mediis ad salutem aeternam 83 necessariis, non licet, effectum tantum probabiliter assecuto, contento esse.

2. Quando sacramenta administranda sunt, non licet dubia materia vel forma uti, quamdiu certiora adhiberi possunt, quia tum reverentia sacramentis debita, tum jus eorum, quibus sacramenta administrantur, eorumve periculum postulant, ut dubiis certa praeferrantur. Excipe, nisi: a) forte Ecclesia supplere possit atque certo eam suppleturam esse scitur; vel b) in sacramentis, praecipue frequenter iterabilibus, majoris certitudinis inquisitio scrupulis et immoderatae sollicitudini viam aperiret: quod si fieret, certitudine etiam late morali contento esse licet ministro, quamvis major certitudo absolute possibilis sit. V. g. quis unquam obligabit sacerdotem, ut ipse vinum ex uvis conficiat, triticum serat et panem hostiarum coquat, quamquam si haec faceret, majorem certitudinem de valida materia eucharistica haberet! Videlicet quae a Christo pro hominum usu instituta sunt, humano more tractanda, seu sollicitudine, quae non ultra humanam diligentiam excedat.

Si medicus aegroti curam suscipiat, non potest, relictis melioribus, remedia dubia adhibere, siquidem, suscepta infirmi cura, se ad illum, quo possit optimo modo cum humana diligentia, curandum adstrinxit; imo curationem tantum dubiam seu ambiguam, quae in bonam et in malam partem cedere potest, neque aegroti licet admittere, neque medico impendere, si vita vel sanitas multum periclitatur: et sic in similibus casibus.

Probabilitatis et probabilismi notio atque ipsius probabilismi axioma et systema videntur iis, quae dixi, satis esse explicata. Probanda igitur est

ejus veritas. Quod propter rei gravitatem praeter morem quibusdam argumentis scholastico modo propositis efficere conabor.

§ 2.

Argumentum externum historico-theologicum, quo probabilismi veritas, seu thesis probatur.

84 Ecclesia non potest tolerare, multo minus positive approbare doctrinam ad quotidianam praxim spectantem, quae sit contra bonos mores atque illicitas actiones promoveat.

Atqui Ecclesia per plura saecula saltem toleravit, imo recentiore tempore in S. Alphonso positive approbavit doctrinam probabilismi.

Ergo probabilismus debet esse licitus, atque — id quod sequitur — ejus axioma certum.

Major dogmatice constat ex infallibilitate et indefectibilitate Ecclesiae. Nam ut infallibilis veritatis magistra in rebus fidei et morum errare nequit, ideoque doctrinam morum corrumpentem nequit *approbare*, ita neque eam potest *tolerare*, siquidem a) praxim ubique vigentem pravam non reprehendere est *aequivalens ejus approbatio*; b) esset defectio a munere valde essentiali, quae Ecclesiae indefectibilitati directe adversatur. Si igitur etiam propositio minor constat, proxime infertur, probabilismum non posse esse contra bonos mores neque illicitas actiones per eum promoveri. At, subsumo, revera esset probabilismus contra bonos mores atque illicitas actiones quam plurimas promoveret, nisi ejus axioma supra enuntiatum esset verum. Quam plurima enim, quae revera essent peccata, permetteret, ad ea agenda impelleret, habenas laxaret — quod re ipsa etiam adversarii ei objiciunt. Ergo demonstratio nostra potissimum in *probanda minore* versatur. Qua probata, ad effugiendam vim conclusionis objici nequit, Ecclesiam etiam, non obstante sua infallibilitate et sanctitate, tolerare saepe doctrinas scholarum *oppositas*, adeoque etiam *falsas*. Id sane verum est; neque quaecumque cujuslibet doctrinae tolerantia aequivalentem dicit approbationem. Speculativas opiniones, ex quibus ad actiones illicitas in praxi fideles non permoventur, tolerare Ecclesia potest, atque periculum errandi erroresque silentio transmittere; at si *perniciosus* error in fide aut in bonis moribus tam late serpere coeperit, sane tolerantia atque ipso silentio contra gravissimum munus suum delinqueret Ecclesia.

Minor illa nunc exponi atque probari debet. Quod quo melius fiat: 1. tolerantiam Ecclesiae seu approbationem tacitam, quae doctrinae Alphonsianae approbationem praecessit, 2. approbationem S. Alphonsi ejusque vim perpendemus.

I. Approbatio tacita S. Alphonso anterior.

85 1. Ante doctrinalem controversiam inter probabilistas atque probabilioristas scriptores sanctissimi et doctissimi principia statuerunt cum probabilismo convenientia.

Habes hic verba S. Antonini p. 1 tit. 3 c. 10 § 10, qui et ipse sane probatissimus auctor est, et ad aliorum etiam auctoritatem appellat.

„Cum bona conscientia potest quis tenere unam partem alicujus opinionis et secundum eam operari, excluso saltem scandalo, quae sc. pars habeat pro se notabiles doctores, dummodo talis opinio non sit contra auctoritatem expressam sacrae Scripturae, nec contra determinationem Ecclesiae catholicae, et quando etiam ex contrarietate talium opinionum non inducatur ad dubitandum (intellige dubium *practicum*), sed bonam sibi conscientiam et credulitatem formet de eo, quod credit tamquam de probabiliori parte (intellige dictamen ultimum practicum moraliter certum), praecipue quando quis adhibet diligentiam inquirendo an liceat, *nec invenit aliquid, quod eum sufficienter moveat ad hoc, quod sit illicitum*. . . . Item ex responsis, quae videntur data ab Alberto Magno, habetur, quod frater simplex vel quilibet homo cum salute potest sequi in consiliis quaecumque opinionem voluerit, *dummodo alicujus doctoris magni opinionem sequatur*. Hostiensis etiam dicit . . . : Ubi sunt *diversae opiniones et diversa judicia*, semper humanior praefenda est et aequior.“

Unde satis patet, communem fuisse persuasionem, licere practice amplecti quamlibet ex opinionibus controversis, quae *solidam* pro se habeat rationem vel auctoritatem, eamque talem, ut contrarium sentientes eam falsam esse non ostenderint.

2. Quum controversia illa oriretur, innumera manus scriptorum pietate et doctrina conspicuorum probabilismum expresse secuti sunt atque propugnarunt. Loco omnis demonstrationis lectorem remittere liceat ad eum, qui in omnium manibus est, catalogum auctorum, quibus S. Alphonsus usus est, et quibus P. Haringer, doctus operum S. Alphonsi in Germania editor, notas ex S. Alphonso excerptas adjecit, quae et S. Doctoris judicium de compluribus scriptoribus exhibent, et cujus systematis fautor unusquisque fuerit, indicant. Horum plurimos eosque, quos S. Alphonsus summis laudibus celebrat, probabilistas esse evidens est¹.

3. S. Alphonsus ipse testatur *H. Apost.* tract. 1 n. 31 et sq., elapsi saeculi auctores *quasi communiter* tenuisse, licere sequi opinionem probabilem; et quamquam S. Doctor in ultima hujus libri editione hoc principium eo sensu intellectum, quasi etiam opinio contraria certo et notabiliter probabilior pro lege existens posthaberi possit, rejicit: tamen negare non potest, sed aperte testatur, *communem* fuisse sententiam, licere sequi opinionem *vere probabilem* libertati faventem, ratione non habita illius contrariae probabilitatis, quae fortasse seu major seu minor sit pro legis existentia. — Imo juvat addere, quae S. Doctor habet in dissertatione de usu moderato opinionis probabilis in concursu probabilioris edit. alt. Neap. 1755:

¹ Imo esse ex ipsis illis, qui notantur ut „auctores nimis benigni“, eos, quos S. Doctor summopere laudet et quorum judicio multum confidat, ex aliis locis S. Alphonsi, quae editorem effugerunt, facile monstrari potest.

„Ultimam benigniorem et *communissimam sententiam* probandam aggredimur, nempe licitum esse uti probabili opinione etiam in concursu probabilioris pro lege, *semper ac illa certum et grave habeat fundamentum* Adde his potissimum argumentum, nimirum quod si sententia benigna fuisset falsa, minime quidem communiter a doctoribus undique fuisset recepta, ut vere recepta fuit, aut saltem *Ecclesia eam non tolerasset permittendo, quod animae communiter per hanc perditionis viam, ut adversarii clamitant, a talibus caecis ducibus deceptae incederent.*“

II. S. Alphonsi ac per eum probabilismi approbatio.

A. Approbatio doctrinae S. Alphonsi.

86 1. Decret. super revisione et approbatione operum Venerab. Alphonsi (in causa beatificationis in die 18. Maji 1803) haec habet:

„Facta . . . plena relatione tam praefatorum operum impressorum, quam aliorum Mss. omnium . . . nihil in eis censura dignum repertum fuit . . . Quibus SS. D. N. relatis, Sanctitas sua benigne annuit.“

2. Responsum Sanctae Poenitentariae 5. Julii 1831:

1. Utrum sacrae theologiae Professor opiniones, quas in sua theologia morali profitetur B. Alphonsus a Ligorio, tuto sequi possit ac profiteri? R. „Affirmative, quin tamen inde reprehendendi censeantur, qui opiniones ab aliis probatis auctoribus traditas sequuntur.“ — 2. *An sit inquietandus* confessarius, qui omnes B. Alphonsi sequitur opiniones in praxi S. poenitentiae tribunalis sola ratione, quod a S. Sede Apostolica nihil in operibus censura dignum repertum fuerit? (Confessarius . . . non legit opera B. Doctoris, nisi ad cognoscendam accurate ejus doctrinam, non perpendens momenta rationesve, quibus variae nituntur opiniones . . .) R. „*Negative*, habita ratione mentis S. Sedis circa approbationem scriptorum servorum Dei ad effectum canonizationis.“

3. Bulla Canonizationis die 26. Maji 1839:

„Illud vero imprimis notatu dignum est, quod, licet copiosissime scripserit, ejusdem tamen opera inoffenso prorsus pede percurri a fidelibus posse, post diligens institutum examen perspectum fuerit.“

4. Literae Apost. 7. Julii 1871, super confirmatione tituli Doctoris (fere verbotenus repetuntur, quae dicta erant decreto U. et O. 23. Martii 1871):

„Plurimos libros conscripsit, sacra eruditione et pietate refertos, sive inter implexas theologorum tum laxiores, tum rigidiores sententias ad tutam muniendam viam, per quam Christi fidelium animarum moderatores inoffenso pede incedere possent . . .“

Quae quidem omnia tum communem approbationem scriptorum S. Doctoris, quae in quorumlibet virorum, qui scripta reliquerunt, canonizatione requiritur, tum speciale encomium nostri Sancti circa theologiae moralis doctrinam continent.

At, his praemissis, quae et qualis sit S. Alphonsi doctrina, quae in favorem probabilismi invocari possit, brevi videndum est. Nam negari

nequit, esse quaedam, quae antilogiam continere videntur: quapropter mirum non est, auctoritatem S. Alphonsi in diversas partes aliquando trahi. Proferam ergo tum testimonia probabilismo aperte faventia, tum quae illum impugnare videntur, ac demum quomodo concilianda sint, exponam.

B. Quid valeat S. Alphonsi approbatio pro probabilismo.

I. Testimonia S. Alphonsi probabilismo aperte faventia.

87

1. Vide, quae habentur supra (p. 68).
2. Ex ead. dissert. anni 1755 aperte propugnat non tantum licitum usum opinionis probabilis, *sed etiam minus probabilis*, atque egregie refutat palmare argumentum adversariorum, quasi major probabilitas minorem probabilitatem adversae sententiae elidat:

„At recte respondent *auctores nostri*, falsum esse, majorem probabilitatem elidere minorem, nisi quando illa minor probabilitas ex eodem principio hauriatur, vel nisi opinio probabilior habeat pro se tam convincens argumentum, ut contraria vere improbabilis vel non amplius graviter et certo probabilis videatur. Secus tamen dicendum, si excessus non sit notabilis, et probabilitas opposita ex diversis principiis, ut fere semper accedit in opinionum concursu, vim accipiat. Tunc enim opinio minus probabilis gravi sua probabilitate minime destituitur.“

Sed praestat ex ultimis operum S. Alphonsi recensionibus, quae nostro tempore in omnium manibus sunt, quosdam locos referre.

3. In theol. mor. ed. ult. Bassan. l. 3 (4) n. 130 remittimur ad epistolam de maledictione mortuorum. In qua (edit. P. Mich. Heilig, Mechlin. 1845, p. 299) haec habentur:

„Ad hoc ut dicatur, quod actio aliqua non sit peccatum grave, sufficit, *ut vera probabilitas habeatur*, quod tale non sit, quemadmodum omnes fatentur. Intellego illam, quae fundamento non tenui innititur, talem esse, ut tuto (juxta sententiam communem, seposita quaestione de probabiliore et minus probabili) possit teneri et doceri.“

Ib. p. 300: „Sed ut affirmetur absolute, aliquam actionem esse peccatum mortale, non sufficit opinio probabilis, *nec etiam probabilior*; nam probabilior non excludit rationalem timorem errandi; *unde non efficit, quod lex non remaneat dubia* et quod opposita non possit esse vera, si vere probabilis est.“

Ib. p. 301: „Hinc *sapientissime* Bened. XIV. in suo opere *de synodo* in plerisque capitibus nil aliud Episcopus monet, quam ne unquam peccati gravis eas damnent opiniones, quae *ut probabiles* DD. utriusque partis defendunt.“ — Cfr. etiam l. 6 n. 468 § „*Probatur 2.*“ versus finem.

II. Testimonia, quae probabilismo contraria videntur:

88

1. In theol. mor. in ultima recensione dissertationis de usu moderato probabilis opinionis lib. 1 n. 56 haec leguntur:

„Dico igitur I^{mo} quod si opinio, quae stat pro lege, videatur *certe* probabilior, ipsam omnino sectari tenemur; nec possumus tunc oppositam, quae stat pro libertate, amplecti . . . Dixi *certe* probabilior, quia dum opinio pro